

Vrienden maken doe je samen!

⌚ Duur 60 minuten

© **Lesdoel** De leerlingen leren wat het betekent om een goede vriend(in) te zijn. Ze oefenen met het oplossen van conflicten door te praten, te luisteren en rekening te houden met elkaar. Ze ontdekken het belang van eerlijkheid en leren nadenken over wat rechtvaardig is.

Verbindende leergebieden

- Taalontwikkeling (gesprek, luisteren, woordenschat)
- Kunsthoudende oriëntatie (beeldend, drama)
- Sociaal-emotionele ontwikkeling
- Burgerschap en sociale interactie
- Filosofie en waardenontwikkeling

Kerdoelen

Burgerschap

- 1 Schoolcultuur – Leerlingen leren hoe gedrag bijdraagt aan een fijne klas.
- 2 Diversiteit – Leerlingen leren dat vriendschap ook met 'anderen dan jezelf' kan ontstaan.
- 3 Democratische waarden – Leerlingen oefenen met overleggen en omgaan met conflicten.

Nederlands

- 2A Luisteren en lezen met begrip – Leerlingen leren luisteren naar elkaar en gesprekken voeren.
- 3A Doelgericht spreken en schrijven – Leerlingen oefenen met gevoelens verwoorden en uitleggen wat ze bedoelen.
- 4A Doelgericht gesprekken voeren – Leerlingen leren gesprekstechnieken zoals beurt nemen, vragen stellen en reageren.

Kunst en cultuur

- 1 Creatieve maak- en denkstrategieën – Leerlingen gebruiken materialen en vormen om gevoelens te uiten.
- 4 Verbeelden en creëren – Leerlingen maken gezamenlijk een kunstwerk rondom vriendschap.
- 6 Kunst en cultuur beleven – Leerlingen ervaren hoe kunst bijdraagt aan reflectie en samen zijn.

Mens en maatschappij

- 1 Denkwijzen – Leerlingen leren rekening te houden met elkaar ondanks elkaars verschillen.
- 2 Vraagstukken – Leerlingen leren na te denken over wat rechtvaardigheid betekent voor hunzelf en voor de samenleving.
- 12 Sociale omgeving – Leerlingen leren door spel en gesprek over hun rol in een groep.

Benodigdheden

- Grote vellen papier
- Verf, stiften, kleurpotloden
- Tijdschriften, scharen, lijm
- Touw, kralen of gekleurd papier (voor armbandjes)
- Luisterliedje (bijvoorbeeld *Samen zijn wij sterk*)
- (Optioneel) vragenkaartjes met filosofische insteek
- Verkleedkleden of attributen voor rollenspel

Introductie voor de leerkracht

In groep 3 oefenen leerlingen dagelijks met sociale interactie. Ze bouwen vriendschappen op, krijgen te maken met conflicten en leren emoties benoemen. Deze les sluit aan bij hun belevingswereld en biedt structuur en veiligheid in het leren omgaan met elkaar. De les start met een kringgesprek over vriendschap: wat is dat eigenlijk? In de fasen daarna ervaren leerlingen spelenderwijs hoe samenwerking, delen en eerlijkheid bijdragen aan een fijne groep. Ze onderzoeken situaties, reflecteren op hun eigen gedrag en sluiten af met een intentie voor morgen.

Als leerkracht begeleid je het gesprek en de opdrachten met een open, reflectieve houding. Je biedt taal aan om gevoelens en situaties te benoemen, moedigt leerlingen aan om actief te luisteren en creëert een veilige sfeer waarin alle leerlingen mogen bijdragen op hun eigen manier.

Omschrijving van de opdracht

In deze les staat het onderzoeken van vriendschap centraal. Leerlingen leren dat vriendschap vraagt om inzet: luisteren, delen, vergeven, maar ook plezier maken. Ze wisselen ideeën uit, spelen situaties uit en creëren tastbare herinneringen aan hoe zij kunnen bijdragen aan een fijne groep.

Begeleiding

Begeleid het kringgesprek met open vragen. Wees alert op non-verbale signalen en benoem positief gedrag dat je ziet. Ondersteun leerlingen die moeite hebben met het verwoorden van gevoelens door suggesties te geven of visuele ondersteuning te bieden. Moedig het gebruik van sociale taal aan: mag ik meespelen, zullen we het samen oplossen?

Kennisoverdracht

Tijdens de oriëntatiefase geef je kort uitleg over wat een 'goede vriend(in)' doet. Gebruik voorbeelden uit de klas of het luisterlied. Leg begrippen uit, bijvoorbeeld: eerlijk delen, sorry zeggen, rekening houden met elkaar. Herhaal deze woorden tijdens de rest van de les.

Differentiatie

Laat leerlingen zelf kiezen hoe ze hun ideeën verbeelden: tekenen, spelen of vertellen. Bied extra ondersteuning bij het debat of rollenspel door rollen te verdelen of met pictogrammen te werken. Laat sociaal vaardige leerlingen maatjes zijn voor wie sociaal-emotioneel nog groeit. Snelle denkers kunnen eigen stellingen of situaties bedenken.

De vijf fasen van de leercirkel

Verwonderen

Stel in een kring de vraag: 'Wat is een vriend(in), denk jij?' Laat leerlingen delen wat zij belangrijk vinden aan vriendschap. Stel vervolgvragen:

- Kun je ook vrienden zijn met iemand die je net kent?
- Hoe weet je dat iemand een goede vriend is?
- Is het eerlijk als je alleen met één iemand speelt?

Laat leerlingen woorden of tekeningen maken bij 'vriendschap' en plak die op het bord. Zo ontstaat een gezamenlijke woord- en beeldmuur van wat vriendschap voor deze groep betekent.

Doel: leerlingen denken na over hun eigen ervaring en mening rondom vriendschap en benoemen kernbegrippen die zij belangrijk vinden.

Oriënteren

Laat leerlingen kiezen uit de volgende creatieve werkvormen:

- Vriendschapsarmbandjes maken – Elk kind maakt een armbandje en geeft het aan iemand anders in de klas. Bespreek: waarom koos je dit kind?
- Kunstcollage 'wat maakt mij blij' – Leerlingen knippen plaatjes uit tijdschriften van momenten waarop zij zich gelukkig voelen met anderen.
- Samen-schilderij – Op één groot vel schilderen leerlingen een landschap van vriendschap: een schoolplein, een picknick, een kring.

Laat elk kind kort vertellen wat het heeft gemaakt en waarom.

Doel: leerlingen verkennen wat vriendschap betekent door visueel te werken en met elkaar te delen.

Onderzoeken

Voer een kort rollenspel uit met de klas of met handpoppen. Situatie: twee kinderen willen met hetzelfde speelgoed spelen en maken ruzie. Stel daarna vragen:

- Wat gebeurde hier?
- Hoe hadden de kinderen het kunnen oplossen?
- Hoe voel jij je als iemand sorry zegt?

Laat daarna tweetallen een eigen scène bedenken waarin ze een probleem oplossen. Gebruik verkleedkleden of simpele attributen.

Doel: leerlingen onderzoeken hoe conflicten ontstaan en hoe je die op een vriendelijke manier kunt oplossen.

Uitvoeren

Samen met de leerlingen maak je een poster met de 'klascodes van vriendschap'. Voorbeelden:

- Wij luisteren naar elkaar.
- Wij delen speelgoed.
- Wij zeggen sorry als iets misgaat.
- Wij helpen elkaar als iemand verdrietig is.

Laat leerlingen zelf zinnen voorstellen. Schrijf of teken ze samen. Hang de poster op een centrale plek in het lokaal op.

Doel: leerlingen maken afspraken over hoe ze vriendschap willen vormgeven – en eigenen zich deze afspraken samen toe.

Reflecteren

Laat de leerlingen een kring vormen. Gebruik eventueel de armbandjes of de collage als

reflectiehulpmiddel. Stel vragen als:

- Wat heb je vandaag geleerd over vriendschap?
- Wat ga jij morgen doen om de klas fijner te maken?
- Wat kun je doen als je ziet dat iemand alleen is?

Laat elke leerling een wens tekenen of schrijven op een vriendschapsblad, beginnend met 'morgen wil ik ...' Bijvoorbeeld: 'Morgen wil ik spelen met iemand die vaak alleen is.'

Doel: leerlingen reflecteren op hun gedrag, geven woorden aan hun intentie en oefenen met vooruitkijken.

Evaluatie en reflectie voor de leerkracht

Gebruik deze les als observatiemoment:

- Welke leerlingen tonen empathie of initiatief?
- Wie heeft moeite met het verwoorden van gevoelens?
- Wie wordt vaak gekozen en wie niet?

Stel jezelf vragen als:

- Welke leerlingen hebben meer ondersteuning nodig in sociale interactie?
- Welke uitspraken of gedragingen vragen om een verdiepingsles?
- Hoe kan ik de klascode levend houden in het dagelijks handelen?

Mogelijke vervolglessen

- Hoe zorg je dat iemand zich gezien voelt?
- Kun je ook vriend(inn)en zijn als je het niet altijd met elkaar eens bent?
- Wat betekent het om sorry te zeggen?
- Hoe weet je dat iemand zich buitengesloten voelt?

Deze lesbrief hoort bij de uitgave 'EigenlijkWijs'.
www.eigenlijkwijs.nl